

ศิลปวัฒนธรรม
ART & CULTURE
ฉบับพิเศษ

พระสุริโยทัย

เป็นใคร? มาจากไหน?

พิเศษ เจียจันทร์พงษ์

ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ กรมศิลปากร

สุจิตต์ วงษ์เทศ บรรณาธิการ

ประชุมเอกสารโปรตุเกส ฮอลันดา พม่า ไทย
พร้อมพระราชนิพนธ์โคลงภาพพระราชพงศาวดาร รัชกาลที่ ๕
และพระนิพนธ์อธิบายของ สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

ศิลปวัฒนธรรม ฉบับพิเศษ
ART & CULTURE

สำนักพิมพ์
มติชน

ศิลปวัฒนธรรม ฉบับพิเศษ
ART & CULTURE

พระศรีโยทัย เป็นใคร? มาจากไหน?

พิเศษ เจียจันทร์พงษ์

ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ กรมศิลปากร

และ ประชุมเอกสารโปรตุเกส ฮอลันดา พม่า ไทย
พร้อมพระราชนิพนธ์โคลงภาพพระราชพงศาวดาร รัชกาลที่ ๕
และพระนิพนธ์อธิบายของ สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

สุจิตต์ วงษ์เทศ บรรณาธิการ

ราคา ๑๕๕ บาท

ISBN 974-322-375-4

ศิลปวัฒนธรรม ฉบับพิเศษ
ART & CULTURE

พระสุริโยทัย
เป็นใคร? มาจากไหน?

พิเศษ เจียจันทร์พงษ์
ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ กรมศิลปากร
สุดิศ วังษ์เทส บรรณาธิการ

พิมพ์ครั้งแรก : สิงหาคม ๒๕๔๔

สำนักพิมพ์ **(มติชน)**

บริษัทมติชน จำกัด (มหาชน)

๑๒ ถนนเทศบาลนฤมาล

ประชาชนิเวณ ๑ เขตจตุจักร

กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๕๕๐ ๐๐๒๑,

FAX 0 2954 3162

จัดจำหน่ายโดย **บริษัทงานดี จำกัด**

โทรศัพท์ ๐ ๒๕๕๐ ๐๐๒๑ ต่อ ๓๓๐๕

FAX 0 2580 0558

พิมพ์ที่

บริษัทพิมพ์เนต ปรินท์ติ้ง เซ็นเตอร์ จำกัด

๔๐/๑ ถนนเทศบาลนิมิตใต้

ประชาชนิเวณ ๑ เขตจตุจักร

กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๕๕๔ ๓๙๖๑-๕

นายไพโรจน์ สายทุม ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

ซรรค์ชัย บุญปาน : ประธานกรรมการ

พงษ์ศักดิ์ พยัฆวิเชียร : บรรณาธิการอำนวยการ

ไพโรจน์ สายทุม : กรรมการผู้จัดการ

สุดิศ วังษ์เทส : บรรณาธิการและผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

นิวัติ กองเพียร : บรรณาธิการบริหาร

คณะที่ปรึกษา :

ศักดิ์ชัย บำรุงพงศ์, ทวีป วรติลล,

รงค์ วงษ์สวรรค์, พลตำรวจเอกวิเชษฐ เดชกุญชร,

เรืองชัย ทวีพย์นิรันดร์, เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์,

อาร์กซ์ คณะนาท, ไพบูลย์ วงษ์เทศ,

สมหมาย ปรีฉัตร

คณะบรรณาธิการ :

เสถียร จันทิมาธร, ประพันธ์ ผลเสวก,

บริสุทธิ์ กาสินพิลา, สรกล อุดยานนท์,

ฐากร บุญปาน, สุพจน์ แจ็งเร็ว,

วรศักดิ์ ประยูรศุข, สุวพงศ์ จันฉิ่งเพ็ชร

หัวหน้ากองบรรณาธิการ :

พงษ์ศักดิ์ ไพโรอังกฤษ

กองบรรณาธิการ :

พนิดา สงวนเสรีวานิช, อพิสิทธิ์ ชีระจารุวรรณ,

ขวัญฤทัย ชันมาลัย, เอมอร เปรมใจ,

มิตร บุญธรรม

เลขากองบรรณาธิการ :

ดวงพร ประเสริฐภักดิ์

พิสูจน์อักษร :

วาสนา พุ่มพัตตุน, อนุลักษณ์ คักดีสิงห์,

นรากร สุ่มงค์โล

ที่ปรึกษาฝ่ายศิลปกรรม :

ชูชาติ หมั่นอินกุล

บรรณาธิการศิลปกรรม :

สุลักษณ์ บุญปาน

ศิลปกรรม : สันติ ตีรอด, ชิน ดีผิว

ช่างภาพ : สุรินทร์ มุขศรี, ชุมพล บัวแย้ม

ควบคุมการผลิต : ฉันทนา เอี่ยมสะอาด

(๖) พระสุริโยทัย เป็นใคร? มาจากไหน? • พิเศษ เจียจันทร์พงษ์

สารบัญ

อธิบายเรื่องในรัชกาลสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ

๓

พระนิพนธ์ : สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาเทวัญวิมลคุณากร

คัดตัดทอนมาจาก

อธิบายเรื่องในรัชกาลสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ

และสมเด็จพระมหินทราธิราช

ในหนังสือพระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา

พระสุริโยทัย เป็นใคร? มาจากไหน?

๑๓

พิเศษ เจียจันทร์พงษ์

ศึกสุริโยทัย ในเอกสารโปรตุเกส

๕๕

คัดมาจากหนังสือ

รวมเรื่องแปลหนังสือและเอกสารทางประวัติศาสตร์ ชุดที่ ๓

เรื่องการท่องเที่ยว การเดินทาง และการผจญภัย

ของ เฟร์ดินันด์ เมนเดซ ปินโต

นางันทา วรเนติวงศ์ แปลจากฉบับภาษาอังกฤษ

กรมศิลปากร จัดพิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๘

ศึกษสุริโยทัย ในเอกสารหออันดา

๗๙

คัดมาจากหนังสือ

พงศาวดารกรุงศรีอยุธยา วัน วลิต แต่ง,

ดร.เลียวนาร์ต แอนดายา แปลเป็นภาษาอังกฤษ จากภาษาฮอลันดา,

มิเรียม เจ.แวน เดน เบอร์ก คัดลอกจากต้นฉบับเดิม,

ศาสตราจารย์ เดวิด เค. ้วยาจ บรรณาธิการ,

วนาศรี สามนเสน แปลเป็นภาษาไทยจากภาษาอังกฤษ,

ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร ตรวจ,

ภาควิชาประวัติศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จัดพิมพ์ เมื่อ พ.ศ.๒๕๒๓

ศึกษสุริโยทัย

๗๖

ในพระราชพงศาวดาร ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์

คัดมาจากหนังสือ ประชุมจดหมายเหตุสมัยอยุธยา ภาค ๑

จัดพิมพ์โดย คณะกรรมการจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์

วัฒนธรรม และโบราณคดี

สำนักนายกรัฐมนตรี เมื่อ พ.ศ.๒๕๑๐

อักษรวิธีตามต้นฉบับเดิมที่สมเด็จพระนารายณ์ทรงพระกรุณา

โปรดเกล้าฯ ให้แต่งพระราชพงศาวดารย่อ เมื่อปีวอก พ.ศ.๒๒๒๓

ต่อมา เป็นที่รู้จักในชื่อ

พระราชพงศาวดาร ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์

ศึกษสุริโยทัย ในมหาราชวงศ์พงศาวดารพม่า

๗๔

เอกสารชิ้นนี้ เป็นต้นฉบับพิมพ์ดีด

อยู่ในหอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพฯ

ผู้ที่ชื่อ มองต่อ แปลมาจากต้นฉบับภาษาพม่า ในสมัยรัชกาลที่ ๕

กล่าวถึงสงครามครั้งนี้ แต่ไม่เอ่ยถึงพระสุริโยทัยเลย

ศึกษสุริโยทัย ในคำให้การชาวกรุงเก่า

๑๐๘

คัดมาจากหนังสือ คำให้การชาวกรุงเก่า
แปลจากฉบับหลวงที่ได้มาจากเมืองพม่า
นายพันเอก พระยาเสนาณรงค์ฤทธิ
พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ
คุณหญิงเสนาณรงค์ฤทธิ (ทองย้อย สนิทวงศ์ ณ กรุงเทพ) จจ.
เมื่อปี ฉลู พ.ศ.๒๔๖๗)

ศึกษสุริโยทัย ในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม)

๑๑๗

เอกสารชุดนี้มีข้อความในบานแพนกบอกว่า
รัชกาลที่ ๑ โปรดให้ชำระเมื่อ พ.ศ.๒๓๓๘ (จ.ศ.๑๑๕๗)
ตรงกับปีที่ ๑๔ ในรัชกาลที่ ๑
เป็นฉบับแรกที่เอ่ยพระนาม พระสุริโยทัย

ศึกษสุริโยทัย ในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา

๑๓๓

คัดมาจากพระราชพงศาวดาร
ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม ๑
เป็นหนังสือที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
มีรับสั่งให้กรมหลวงวงศาธิราชสนิท ทรงชำระใหม่
แล้วพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงตรวจ ทรงแก้ไข
พิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.๒๔๕๕
ที่คัดมานี้ กรมศิลปากร พิมพ์ครั้งที่ ๙ เมื่อ พ.ศ.๒๕๔๒

ภาพพระสุริโยทัยขาดคอช้าง

๑๕๐

ภาพโคลงพระราชพงศาวดาร
รูปที่ ๑๐ แผ่นดินสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ

คำแนะนำเสนอ

เมื่อหลายปีมาแล้ว ผมทำวิดีโอสารคดีประวัติศาสตร์ ชุด **สามกรุงศรี** โดยได้รับทุนอุดหนุนจาก ธนาคารกรุงศรีอยุธยา

วิดีโอมันแรกเป็นเรื่อง**กรุงศรีอยุธยา** ผมเริ่มต้นว่า

“กรุงศรีอยุธยามีกำเนิดอย่างราบเรียบ เติบโตอย่างรุ่งโรจน์ แต่ในที่สุดก็ต้องร่วงโรย แล้วล่มสลายอย่างเร่าร้อน”

เหตุที่เขียนเช่นนั้น ก็เพราะมีร่องรอยและหลักฐานยืนยันแน่นอนว่า กรุงศรีอยุธยามีพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมมาจากหมู่บ้านเล็กๆ ที่อยู่ริมแม่น้ำลำคลองบนเส้นทางคมนาคมการค้าของแคว้นละโว้ บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาสมัยโบราณ แล้วค่อยๆ ทวีความสำคัญมากขึ้นในสมัยต่อๆ มา จนกลายเป็นบ้านเมืองใหญ่มาพร้อมๆ กับแคว้นสุโขทัย

ตำราประวัติศาสตร์ไทยที่บอกว่ามีแคว้นสุโขทัยก่อน ต่อมาแคว้นสุโขทัยล่มสลาย จึงเกิดแคว้นกรุงศรีอยุธยาขึ้นนั้น เป็นความเข้าใจคลาดเคลื่อนไม่ถูกต้อง

ผมขออธิบายใหม่ดังต่อไปนี้

กรุงศรีอยุธยา มีพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมสืบเนื่องมาจากบ้านเมืองและแคว้นเก่าแก่ยุคทวารวดีและยุคหลังๆ ลงมา มีอย่างน้อย ๒ กลุ่มใหญ่ คือกลุ่มแคว้นละโว้กับกลุ่มแคว้นสุพรรณภูมิ

กลุ่ม**แคว้นละโว้** ทางปากตะวันออกของกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา มีศูนย์กลางอยู่ที่ลพบุรี

กลุ่ม**แคว้นสุพรรณภูมิ** ทางภาคตะวันตกของกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา มีเมืองสำคัญที่สืบเนื่องกันต่อมา เช่น เมืองอุทอง, เมืองนครชัยศรีหรือนครปฐมโบราณ, เมืองสุพรรณบุรี เป็นต้น

ทั้งสองกลุ่มมีความสัมพันธ์กันทางสังคมและวัฒนธรรม แล้วร่วมมือกันสถาปนาและผลักดันให้กรุงศรีอยุธยาเติบโตขึ้นมา

ที่**วัดพนัญเชิง** ซึ่งตั้งอยู่ปากน้ำบางกจะระ บริเวณที่แม่น้ำลพบุรีกับแม่น้ำป่าสักไหลมารวมกับแม่น้ำเจ้าพระยา พระราชพงศาวดารกรุงเก่าเรียกพระประธานในวิหารว่า**พระเจ้าพนางเชิง** มีมาแล้วตั้งแต่ พ.ศ.๑๘๖๗ ก่อนมีกรุงศรีอยุธยา ๒๖ ปี เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย ทำด้วยปูนปั้นขนาดใหญ่โตมโหฬาร แสดงว่าชุมชนที่อยู่มาก่อนเป็นชุมชนใหญ่ที่มีเศรษฐกิจมั่งคั่ง จึงมีกำลังคนและกำลังทรัพย์สร้างวัดและพระพุทธรูปขนาดใหญ่ได้

แต่ก่อนหน้านั้น บริเวณนี้เคยเป็นหมู่บ้านชุมชนการค้าเล็กๆ มาก่อน ต่อมาเมื่อการค้าขยายกว้างขวางขึ้นชุมชนการค้าแห่งนี้ก็กลายเป็นเมืองท่าของแคว้นละโว้ เพราะอยู่บนเส้นทางคมนาคมติดต่อทั้งภายในและภายนอกได้สะดวก

ต่อมาภายหลังในราชวงศ์ละโว้ที่นับถือพระพุทธศาสนา เสด็จมาประทับแล้วสถาปนาขึ้นเป็นบ้านเมืองตั้งแต่ก่อนมีกรุงศรีอยุธยา อาจเรียกเมืองนี้ว่า**อโยธยา** ก็ได้ มีร่องรอยเมืองใหญ่อยู่ด้านทิศตะวันออกนอกเกาะเมือง มีวัดสำคัญคือวัดพนัญเชิง, วัดใหญ่ชัยมงคล, วัดอโยธยา

เมืองอโยธยาคงติดต่อการค้ากับจีนมาก เพราะมีนิทานเรื่องเจ้าชายสายน้ำผึ้งกับเจ้าแม่สร้อยดอกหมากธิดาพระเจ้ากรุงจีน บริเวณนี้คงเป็นชุมชนชาวจีนที่ทำมาค้าขายทางทะเลมาก่อน

ช่วงที่เชื้อกาฬโรคระบาดจากจีนไปถึงยุโรปเรียกว่า Black Dead มีคนล้มตายเพราะโรคนี้นี้มาก เข้าใจว่าบ้านเมืองในภูมิภาคนี้ก็ถูกผล

กระทบจากกาฬโรคระบาดด้วย เพราะมีตำนานและนิทานในหลายท้องถิ่น เกี่ยวข้องกับโรคระบาดในยุคนี้เรียกว่า**โรคห่า**

เมืองอโยธยาก็คงเช่นเดียวกัน ต้องถูกโรคระบาดคุกคามมีผู้คนล้มตายไม่น้อย เป็นเหตุให้กษัตริย์ราชวงศ์ละโว้-อโยธยากับกษัตริย์ราชวงศ์สุพรรณภูมิ ร่วมกันฟื้นฟูและสถาปนาบ้านเมืองขึ้นใหม่ โดยให้ย้ายจากแหล่งเดิมที่อยู่ทางตะวันออกไปหาที่ใหม่ทางตะวันตกบริเวณ**หนองโสน** หรือที่ปัจจุบันเรียกว่า**บึงพระราม**

หนองโสนเป็นที่ดอนอันเกิดจากการทับถมของแม่น้ำเจ้าพระยากับแม่น้ำลพบุรี และบริเวณนี้เป็นส่วนหนึ่งของการขยายตัวของเมืองอโยธยามาแต่เดิมแล้ว หากขยายไปทางตะวันออกจะติดลำน้ำและที่ราบลุ่มต่ำ ไม่เหมาะต่อการสร้างเมือง

ทางด้านตะวันตกนั้นนอกจากจะเป็นที่ดอนแล้ว ยังมีลำน้ำลพบุรีและแม่น้ำเจ้าพระยาไหลโอบทางด้านเหนือ ด้านตะวันตก และด้านใต้ ทำหน้าที่เป็นคูเมืองธรรมชาติและเส้นทางคมนาคมในเวลาเดียวกัน

หลักฐานที่แสดงให้เห็นว่า ได้มีการขยายเขตชุมชนมาทางด้านตะวันตกก็คือ มีร่องรอยวัดเก่าก่อนหน้าการสร้างพระนครศรีอยุธยาหลายวัด เช่นวัดธรรมมิกราช วัดขุนเมืองใจ และวัดมหาธาตุ

สมัยแรกๆ หลักของพระนครศรีอยุธยาคือวัดมหาธาตุ มีพระปรางค์ประธานสูงใหญ่ เวดล้อมด้วยพระเจดีย์ใหญ่น้อย ทั้งภายในและภายนอกกระเบื้องคด นอกจากเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุแล้ว ยังเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปและรูปเคารพที่สำคัญทางศาสนาที่มีมาแต่ก่อน แล้วเคลื่อนย้ายจากเมืองโบราณที่เคยเป็นนครมาก่อนบ้าง หรือจากการทำสงครามชนะบ้านเมืองใกล้เคียงบ้าง

วัดมหาธาตุเป็นพระอารามที่กษัตริย์ทุกพระองค์ต้องทรงดูแลปฏิบัติสังฆกรรม สร้างพระสถูปและวิหารอุทิศส่วนกุศลให้แก่พระราชวงศ์ที่ล่วงลับ หรือเพื่อพระองค์เองอยู่เสมอ เหตุนี้จึงเป็นที่รวมของรูปแบบ

ศิลปสถาปัตยกรรมทางศาสนาหลายยุคหลายสมัยและหลากหลายรูปแบบ

เมื่อเกิดโรคระบาด สมเด็จพระรามาธิบดีที่ครองเมืองอโยธยาอยู่แล้ว ต้องย้ายพระราชฐานไปประทับอยู่ที่ราชวังชั่วคราว เรียกว่า **เวียงเล็ก** หรือ **เวียงเหล็ก** คือบริเวณที่ต่อมาสร้างเป็นวัดพุทไธสวรรย์

ขณะประทับอยู่ที่เวียงเล็กก็โปรดฯ ให้สร้างพระราชวังหลวงถาวรขึ้นที่ริมหนองโสน เป็นพระราชวังขนาดเล็ก ต่อมาในรัชกาลหลังๆ ได้ขยับขยายสร้างพระราชวังหลวงแห่งใหม่อีกที่ใหญ่โตกว่า แล้วถวายพระราชวังหลวงให้เป็นวัดพระศรีสรรเพชญ์

ครั้นสร้างพระราชวังหลวงเสร็จเมื่อ พ.ศ.๑๘๘๓ หรือปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๙ ก็โปรดฯ ให้สถาปนาพระนครศรีอยุธยาขึ้นในเดือน ๕ โถงสงกรานต์ แล้วให้นามราชธานีใหม่ว่า **กรุงเทพทวารวดีศรีอยุธยา** แสดงว่าสืบประเพณีมาแต่บ้านเมืองยุคทวารวดี สอดคล้องกับพระนามพระมหากษัตริย์ว่า **สมเด็จพระรามาธิบดี** ที่แสดงความเป็นพระรามซึ่งเป็นอวตารของพระนารายณ์ลงมาครองกรุงอยุธยา นั่นคือการยกย่องคติรามายณะของอินเดียโบราณ ที่สืบเนื่องผ่านแคว้นละโว้ให้เป็นเอกลักษณ์ของแคว้นกรุงศรีอยุธยา

ประวัติศาสตร์

กรุงศรีอยุธยายุคแรก

กรุงศรีอยุธยาสมัยแรกเป็นเพียงแคว้นเล็กๆ แคว้นหนึ่งบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา มีพัฒนาการขึ้นพร้อมๆ กับแคว้นสุโขทัยที่อยู่เหนือขึ้นไป

ในเวลาร่วมสมัยกันยังมีแคว้นอิสระอื่นๆ อีก ที่ไม่ได้อยู่ในอำนาจของกรุงศรีอยุธยา เช่น ทางภาคเหนือมีแคว้นล้านนา ต่ำลงมาเป็นภาคกลางตอนบนมีแคว้นสุโขทัย ทางลุ่มแม่น้ำโขงมีแคว้นล้านช้าง

(๑๔) พระสุริยทัตย์ เป็นใคร? มาจากไหน? • พิเศษ เจียจันทร์พงษ์

เวียงจันทน์ หรือศรีโคตรบูรณ ทางอีสานตอนล่างมีบ้านเมืองแคว้นแคว้น เล็กๆ บริเวณลุ่มแม่น้ำมูล ทางใต้มีแคว้นนครศรีธรรมราชที่เป็นเครือญาติกับแคว้นสุพรรณภูมิ

แม้แคว้นสุพรรณภูมิไม่ขึ้นอยู่กับกรุงศรีอยุธยา เพราะเป็นแคว้นอิสระมีกษัตริย์ปกครองตนเองอยู่ต่างหาก

บ้านเมืองและแคว้นแคว้นเหล่านี้แม้จะปกครองตนเองเป็นอิสระ แต่ก็ได้ตั้งอยู่โดดเดี่ยว หากมีสัมพันธ์กันทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม มีทั้งรวมกลุ่มและการขัดแย้งกันระหว่างกลุ่มอยู่เสมอๆ

การเมืองของกรุงศรีอยุธยาในระยะแรก ก็คือการรวมกลุ่มและการขัดแย้งกันเองระหว่างกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อขยายอำนาจของตนเองออกไปให้กว้างขวางขึ้นโดยการสงคราม การแต่งงาน การทูต การค้า และความเคลื่อนไหวอื่นๆ

พระมหากษัตริย์ที่ทรงสถาปนากรุงศรีอยุธยา ทรงเป็นเชื้อสายราชวงศ์ละโว้-อโยธยา และทรงเป็นเครือญาติสนิทกับเชื้อสายราชวงศ์ที่ทรงปกครองแคว้นสุพรรณภูมิ เมื่อเสด็จสวรรคต การเมืองภายในของกรุงศรีอยุธยาก็วุ่นวายอยู่กับการแย่งชิงความเป็นใหญ่ระหว่างราชวงศ์ละโว้-อโยธยากับราชวงศ์สุพรรณภูมิ เมื่อใดที่ราชวงศ์ละโว้-อโยธยาเรืองอำนาจ ราชวงศ์สุพรรณภูมิจะคืนสู่เมืองสุพรรณบุรี เพื่อรวบรวมไพร่พลรอโอกาสชิงราชสมบัติ แต่ถ้าราชวงศ์สุพรรณภูมิเรืองอำนาจ ราชวงศ์ละโว้-อโยธยาก็คืนสู่เมืองละโว้หรือลพบุรีเช่นกัน แล้วช่องสุ่มผู้ครองโอกาสชิงราชสมบัติคืน

ต่อมาราชวงศ์สุพรรณภูมิเพลิงพล้ำ ราชวงศ์ละโว้-อโยธยาเรืองอำนาจครอบครองกรุงศรีอยุธยา ฝ่ายราชวงศ์สุพรรณภูมิต้องคืนสู่เมืองสุพรรณบุรี แล้วหันไปสร้างความสัมพันธ์ทางการค้าอย่างใกล้ชิดกับราชสำนักจีน ในขณะที่เดียวกันก็ใช้เงื่อนไขในทางเครือญาติแผ่อิทธิพลทางการเมืองของตนเหนือแคว้นสุโขทัย

ราวกลางพุทธศตวรรษที่ ๒๐ หรือหลัง พ.ศ.๑๕๐๐ กษัตริย์
แคว้นสุพรรณภูมิเมื่อได้กำลังสนับสนุนจากแคว้นสุโขทัย ก็ยกไพร่พล
ไปกำจัดกษัตริย์เชื้อสายราชวงศ์ละโว้-อโยธยา แล้วยึดกรุงศรีอยุธยา
ได้สำเร็จ นี่เท่ากับสถาปนาราชวงศ์สุพรรณภูมิ ให้ครอบครองกรุงศรี
อยุธยาอย่างมั่นคงมั่งคั่ง และยั่งยืนนาน มากกว่าราชวงศ์อื่นใด

ระยะนี้ กรุงศรีอยุธยามีขอบเขตกว้างใหญ่ เพราะผนวกเอา
แคว้นสุพรรณภูมิกับแคว้นสุโขทัยและแคว้นนครศรีธรรมราชเข้ามา
อยู่ในอำนาจแล้ว หลังจากนั้นก็ปราบอาณาจักรกัมพูชาที่นครธมได้อีก
ทำให้มีไพร่ฟ้าข้าคนหลายเผ่าหลายพันธุ์ ถูกรวบรวมเข้ามาเป็นประ
ชากรในพระนครศรีอยุธยาหนาแน่นขึ้น เป็นเหตุให้ต้องมีการปรับปรุง
พระนครให้เหมาะสมสอดคล้องกับการขยายพระราชอำนาจ

นั่นก็คือสร้างพระราชวังหลวงใหม่ที่ใหญ่โตกว่าเดิม โดยการ
ขยับขยายขึ้นไปทางเหนือจนจรดแม่น้ำลพบุรี ที่ไหลเป็นคลองเมือง
ด้านเหนือ

ราวต้นพุทธศตวรรษที่ ๒๑ หรือหลัง พ.ศ.๒๐๐๐ กษัตริย์กรุง
ศรีอยุธยาในราชวงศ์สุพรรณภูมิ ทรงปฏิรูปการปกครองด้วยการรวม
ศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง แล้วลดอำนาจเจ้าเมืองที่ครองเมืองต่างๆ
ซึ่งเป็นเชื้อสายราชวงศ์เดิมลง

กลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากการปฏิรูปการปกครองคราวนี้มาก
ที่สุดคือเชื้อสายราชวงศ์สุโขทัย ส่วนหนึ่งหนีไปพึ่งอำนาจพระเจ้าติโล
กราชแห่งแคว้นล้านนา เป็นเหตุให้เกิดสงครามระหว่างกรุงศรีอยุธยา
กับล้านนายึดเยื้ออยู่นาน

ราวปลายพุทธศตวรรษที่ ๒๑ เจ้านายราชวงศ์สุโขทัยอีกส่วน
หนึ่งก็ถูกบั่นทอนอำนาจลงทั้งหมด แล้วถูกเรียกให้ลงไปรับราชการ
เป็นขุนนางใกล้ชิดอยู่ในพระนครศรีอยุธยา

(๑๖) พระสุริยไทย เป็นใคร? มาจากไหน? • พิเศษ เจียจันทร์พงษ์

ขณะนั้นเชื้อสายราชวงศ์ละโว้-อโยธยา ที่ถูกกำจัดไปแล้ว ได้อาศัยเงื่อนไขการปกครองแบบใหม่ที่รวมศูนย์อำนาจไว้ในพระนครศรีอยุธยาพยายามฟื้นฟูราชวงศ์ของตนขึ้นใหม่ เป็นเหตุให้กลุ่มเจ้านายราชวงศ์สุโขทัยร่วมกับกลุ่มอื่นที่ถูกลดอำนาจ ถือโอกาสกำจัดเชื้อสายราชวงศ์ละโว้-อโยธยา แล้วคืนอำนาจให้เชื้อสายราชวงศ์สุพรรณภูมิปกครองกรุงศรีอยุธยาสืบไปตามเดิม

เหตุการณ์ความขัดแย้งช่วงนี้คือ กรณีเจ้าแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์หาอ่านรายละเอียดได้ในหนังสือชื่อ **ศรีสุดาจันทร์ “แม่หัวเมือง” ใครว่าหล่อนชั่ว ?**

ครั้งนี้เจ้านายราชวงศ์สุโขทัยมีความดีความชอบ ได้คืนตำแหน่งแล้วกลับขึ้นไปครองแคว้นสุโขทัยเดิมที่เมืองพิษณุโลก

เชื้อสายราชวงศ์สุพรรณภูมิที่มีอำนาจในกรุงศรีอยุธยา ยังคงขัดแย้งกับกลุ่มราชวงศ์สุโขทัยที่ครองอยู่เมืองพิษณุโลก พม่าซึ่งรู้เรื่องความขัดแย้งและความอ่อนแอดีจึงยกทัพมาล้อมพระนครศรีอยุธยาแล้วเกิด**สงครามเสียพระสุริโยทัย** ซึ่งมีรายละเอียดอยู่ในเล่มนี้ว่า **พระสุริโยทัย เป็นใคร? มาจากไหน?**

หลังจากนั้นอีกไม่นานก็ต้องเสียกรุงแก่พม่า เมื่อ พ.ศ. ๒๑๑๒ เท่ากับสิ้นราชวงศ์สุพรรณภูมิด้วย

พระสุริโยทัย เป็นใคร? มาจากไหน?

ด้วยเหตุที่พงศาวดารฉบับเก่าแก่ที่สุด คือฉบับหลวงประเสริฐฯ มิได้เอ่ยพระนาม**พระสุริโยทัย** และฉบับอื่นๆ ต่อมาก็มิได้เอ่ย แต่เพิ่งปรากฏพระนามสมัยปลายกรุงศรีอยุธยา จึงเป็นที่สงสัยกันทั่วไปว่าพระนามนี้มาจากไหน?

อนึ่ง ถ้าหากจะสอบสวนและศึกษากันอย่างลึกซึ้งแล้ว ชวนให้
สงสัยอีกว่าพระองค์ทรงมีเชื้อสายราชวงศ์ จากกลุ่มใดในสมัยนั้น?
ถามตรงๆ ก็คือ **พระองค์เป็นใคร?**

ดังนั้น ผมจึงขอให้อาจารย์พิเศษ **เจียจันทรพงษ์** ผู้เชี่ยวชาญ
พิเศษแห่งกรมศิลปากร ค้นคว้าแล้วเรียบเรียงเพื่อตอบข้อสงสัยที่
กล่าวมาแล้ว เพื่อให้ผู้สนใจได้เข้าใจตรงตามหลักฐานที่เป็นจริง และที่
น่าจะเป็นไปได้

แต่ข้อเขียนของอาจารย์พิเศษ อ้างถึงเอกสารหลายเล่ม ผมจึง
รวบรวมด้วยการคัดตัดตอนเอกสารเหล่านั้นมาด้วย แล้วเพิ่มเติม
เอกสารสำคัญๆ ที่เห็นว่าจำเป็นมาพิมพ์เรียงกันไว้ เพื่อให้ผู้สนใจ
พงศาวดารและประวัติศาสตร์สามารถตรวจสอบได้สะดวก เพราะ
เอกสารเหล่านี้หาได้ไม่ย่ายนัก ยิ่งอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ยิ่งจะหาไม่ได้
เอาเลย นี่คือข้อต่อของระบบการศึกษาค้นคว้าของประเทศไทย
ที่ควรช่วยกันพิจารณาแก้ไข

เอกสารต่างๆ ผมจัดเรียงไว้ดังนี้

เริ่มต้นด้วย **อธิบายเรื่องในรัชกาลสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ
พระนิพนธ์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช** เพื่อปูพื้นเหตุ
การณ์ทางการเมืองที่นำไปสู่สงครามเสียพระสุริยทัย

จากนั้น ก็เป็นข้อเขียนของ **พิเศษ เจียจันทรพงษ์** เรื่อง **พระ
สุริยทัยเป็นใคร? มาจากไหน?** ดังเกริ่นมาแล้ว

ตามด้วยเอกสารต้นตอฉบับต่างๆ ดังต่อไปนี้

ติกสุริยทัย ในเอกสารโปรตุเกส คัดมาจากหนังสือ รวมเรื่อง
แปลหนังสือและเอกสารทางประวัติศาสตร์ ชุดที่ ๓ เรื่องการท่องเที่ยว
การเดินทาง และการผจญภัยของ เฟอร์ดินันด์ เมนเดซ ปินโต นาง
นันทา วรเนติวงศ์ แปลจากฉบับภาษาอังกฤษ กรมศิลปากร จัดพิมพ์
เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๘

(๑๘) พระสุริยทัย เป็นใคร? มาจากไหน? • พิเศษ เจียจันทรพงษ์